Glas zaveznikov

Leto I - Št. 132

Informacijski dnevnik A. I. S.

Cena 2 liri

TRST, sreda 21. novembra 1945

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 8 - Telefon št. 93854 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 7, mrtvaški L. 18 (osmrtnice L. 36), objave L. 9, finančni in pravni oglasi L. 12. V vsebini lista tekstni oglasi) L. 12. Davek ni vštet. Plačljivo vnaprej. Oglase sprejema izključno: S. P. I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, via Silvio Pellico št. 4, tel. 94044. Cena posamezne številke L. 2 (zaostale L. 4). Rokopisov ne vračamo.

De Gaulle upa na uspeh

Razgovori s predstavniki treh vodilnih strank
Nova vlada naj bi bila sestavljena že danes

Pariz, 21. novembra

Agencija «Reuter» javlja, da je imel gen. De Gaulle, ki se je ponovno zavzel za obnovitev koalicijske vlade, včeraj dopoldne razgovore s predstavniki treh vodilnih strank. Komunistično stranko so zastopali glavni tajnik Maurice Thorez, Jacques Douglas in Florimond Bontè. Socialistično stranko so zastopali Daniel Meyer, Vincent Auriol in André Philip, ljudsko republikansko gibanje pa Maurice Schumann, Francisque Gay in André Colin.

Pariški radio je poročal, da je De Gaulle mirno in zaupljivo pričakoval razgovore. V ponedeljek zvečer so gruče študentov po pariških ulicah vzklikale na čast De Gaullu. Današnji razgovori so bili nadaljevanje včerajšnih razprav ustavodajne skupščine, kjer je bil De Gaulle drugič pozvan, da sestavi novo vlado. V razgovorih, ki jih je imela skupščina, niso predvidevali, da bi prišli z mrtve točke in da bi De Gaulle dal komunistom eno izmed treh glavnih ministrstev. «International News Service» javlja, da je včerajšnji francoski tisk poročal o generalovi odklonitvi sporazuma s komunistično stranko. Domnevajo, da bi bil De Gaulle pripravljen dodeliti komunistom mesto v vladi obenem z važnimi gospodarskimi in finančnimi resori, odločno pa bi odklonil, kakor že pretekli teden, izročitev zunanjega ali vojnega ministrstva. Poročilo dodaja, da bo De Gaulle ostal odločno pri svojih sedanjih načelih, ne vejo pa še, kako bo našel izhod in sestavil koalicijsko vlado po željah ustavodajne skupščine, če komunisti ne bodo odstopili od svojih zahtev.

Ko je De Gaulle včeraj zapustil svoj urad, je izjavil, da «ima dobro upanje, da bo v sredo lahko sporočil osnovanje nove francoske vlade.»

Zvečer so se v De Gaullovi hiši v Neuillyju razgovori nadaljevali. V francoskih političnih krogih prevladuje v splošnem vtis, da je generalu De Gaullu v teku celodnevnih razgovorov s predstavniki glavnih političnih strank uspelo doseči sporazum o osnovanju nove vlade.

Sestanek grških ministrskih predsednikov

Atene, 21. novembra

Grški regent nadškof Damaskinos je sklical včeraj opoldne na posebno sejo vse bive grške ministrske predsednike. To se je zgodilo zaradi odstopa vlade.

Damaskinos je sklical sejo po razgovorih s podtajnikom britanskega zunanjega ministrstva Hector McNeilom in angleškim poslanikom sir Reginald Leeperom.

Med bivšimi ministrskimi predsedniki, ki so prisostvovali seji, je bil admiral Petros Vulgaris, ki je načeloval «vojaškemu» kabinetu, George Papandreu, ministrski predsednik za časa osvoboditve Grčije in Samuel Tsouderos, bivši ministrski predsednik grške vlade v Londonu.

Kanellopoulos je izjavil, da je vlada sklenila podati ostavko po seji, ki je trajala vso noč.

Dopisnik «Reuterja» poroča, da je britanska vlada odklonila prošnjo grške vlade za posojilo, ki bi ji služilo za obnovo.

Dopisnik nadaljuje: «Stališče, ki ga je zavzela Britanija do te prošnje, je 15. novembra sporočil v Atenah podtajnik za zunanje zadeve Hector McNeil, ki je dejal, da razpolaga Grčija še z 25 milijoni šterlingi, ki so ji ostali od posojila 46 milijonov šterlingov, ki jih je Velika Britanija odobrila leta 1942 za finansiranje vojnih potreb.

Britanska parlamentarna delegacija v Avstrijo

London, 21. novembra

Britanska parlamentarna delegacija, sestavljena iz petih laburistov, dveh liberalcev in enega konservativca, je včeraj z letalom odpotovala v Avstrijo. Glavni namen delegacije je, da preuči stanje na Dunaju in v britanskem zasedbenem področju; odposlanci bodo ob tej priliki skušali ugotoviti resničnost najnovejših vesti o ovirah, ki jih delajo nekatere zasedbene sile pri rednem poteku volivnega boja. Menijo, da se bodo laburistični člani udeležili socialističnih zborovanj, ki jih zdaj prirejajo po Avstriji. Delegacija bo ostala v Avstriji osem dni.

Sestanek španskih republikancev

Meksiko, 21. novembra

Kot sporoča «United Press», je predsednik španske republikanske vlade Jose Giral v sredo izjavil, da vlada v izgnanstvu ne bo skušala s silo rešiti Španije.

Agencija dodaja, da je Giral v svojem prvem uradnem poročilu pred 140 «Cortes» izrazil upanje, da bodo drugi narodi prekinili diplomatske odnošaje s falangistično Španijo.

Poleg tega je izjavil, da uživa politika Združenih narodov do latinske Amerike vse simpatije republikanske Španije.

Položaj italijanske vlade

Ministrski predsednik Parri zanikuje vesti o prigovorih proti vladnemu vodstvu - Stališče komunistične in akcijske stranke

Rim, 20. novembra

Predsednik ministrskega sveta Ferruccio Parri je v razgovoru z dopisnikom agencije «Anse» o trenotnem političnem položaju podal sledečo izjavo:

«Ravnokar sem se vrnil iz pokrajine Abruzzov. Brez dvoma ni želeti, da bi se kriza v državi obnovila. Dežela ne želi ničesar drugega, kot da ohrani vlada proste roke in da ne pade učinkovitost, oblast in kontinuiteta njenega dela. Hočem in moja dolžnost je, da se objektivno in jasno zavedam potreb, ki jih je predočila liberalna stranka. To sem skušal storiti že po dveh razgovorih, ki sem ju imel pretekle dni s svojimi voditelji. Mislim, da je mogoče nekaterim njihovim utemeljenim zahtevam ugoditi, če bodo vse stranke pokazale dobro voljo in če pri vseh vlada zavest težkih vprašanj in velike odgovornosti sedanjega trenotka, ne da bi pri tem spremenile sedanje oblike vlade.

Neutemeljene vesti

Moje mnenje je, da v sedanjem političnem položaju države ničesar ne more opravičiti bistvene spremembe v sestavi in značaju vlade in v sedanji usmerjenosti italijanske politike.

Nikoli se ne bom pustil vplivati od vznemirljivih vesti o vladni krizi, ki so tipični proizvod nekaterih političnih in dopisniških krogov naše prestolice. Gospodarske in politične težave sedanjega trenotka so brez dvoma resne, celo zelo resne. Sam sem večkrat jasno govoril o teh težavah. Imam pa tudi mirno zavest, da jih je mogoče premagati, ako med strankami ne bo nastalo preveliko trenje. O tem sem prepričan, ker se zavedam, da ne bo zavezniška pomoč izostala. Vesti in govorice, ki jih razširjajo, imajo določen namen in so neutemeljene. Osebno se dobro zavedam velike odgovornosti, da nepristransko zastopam splošno politiko vlade na demokratski podlagi, na kateri je bila sestavljena in da jo peljem po tej poti do ustavodajne skupščine. Namen imam nadaljevati svoje delovanje ter ne morem, niti ne smem dopustiti, da bi govorice ohromeje delo vlade, ki se zdaj ne sme prekiniti in pojemati niti na mednarodnem niti na gospodarskem področju ali pri načrtih za zimo. Kdor v tem trenotku izzove vladno krizo, se ne zaveda, kako veliko odgovornost jemlje s tem dejanjem na svoje rame».

Izjava komunistične stranke

Vodstvo italijanske komunistične stranke je na sestanku, na katerem so preučevali politični položaj, soglasno odobrilo izjavo, ki pravi med drugim:

«Sedanji vladi, ki je zgrajena na enotnosti demokratičnega antifašističnega gibanja, organiziranega v osvobodilnih odborih, je vkljub svoji slabotnosti in velikim težavam sedanjega trenotka uspelo izpolniti svoje glavne naloge. Obdržala je socialni mir, pričela politično normalizacijo in gospodarsko obnovo, izboljšala delovanje uprave, zagotovila ljudstvu spet pridobljeno svobodo in daje državi jamstvo, da jo bo v redu in zakonitosti privedla do ustavodajne skupščine.

Agitacija proti sedanji vladi ne prihaja iz naroda, ampak so jo predvsem umetno pričeli fašistični dobičkarji, ki se bojijo, da bi bili dokončno premagani. To agitacijo podpirajo vsi notranji in zunanji reakcionarji, prvi — kot vedno — iz sovraštva do demokratizacije države, drugi pa z namenom, da bi držali Italijo v stanju nepretane politične zmešnjave in tako lažje omejili njeno neodvisnost. Končno boj proti sedanji vladi prav neprevidno podpirajo elementi iz same vladne koalicije, ki so — kot se zdi — pripravljeni zapustiti politiko narodne enotnosti, ki mora še mnogo let biti temelj naše obnove ter tako izzivajo povratek starih metod, boje med strankami in intrigiranja.

Komunistična stranka misli, da je slabosti in pomanjkljivosti sedanje vlade treba premagati s še vnetejšim izpolnjevanjem njenega programa in njenih obveznosti, ki jih je prevzela. Roti, naj se s pospeševanjem protidemokratične agitacije in fašističnega banditstva ne izziva kriza, ki bi vrgla državo v zmedo in nered, ko je vendar iz notranjih razlogov in zaradi mednarodne politike potrebno obdržati in okrepiti enotnost vseh demokratičnih in protifašističnih sil».

Včeraj je bil v hiši pravosodnega ministra Togliattija sestanek šestih strank Narodnega osvobodilnega sveta. Ob pričetku sestanka je zastopnik akcijske stranke minister Luigi Lussu podal izjavo, ki jo je mogoče povzeti takole: «Ta sestanek je potreben zaradi tega, ker je pri ponedeljskih razgovorih neka stranka koalicijske vlade načela vprašanje vodstva vlade. Zaradi tega je predsednik izrazil željo, naj bi se razgovarjali svobodno, brez njegove prisotnosti. Akcijska stranka soglaša z Narodno osvobodilnim svetom in meni, da morajo imeti stranke v razgovorih o vodstvu vlade več svobode izražanja in kritike, kot jo imajo zdaj. Akcijska stranka meni, da mora biti morebitna odločitev, ki ogroža vodstvo vlade, jasna in opredeljena tako, da prevzame vsaka stranka nase odgovornost in da se mora takšna odločitev takoj javiti predsedniku ministrskega sveta. Akcijska stranka meni, da je tako doprinesla delež k razjasnitvi političnega položaja».

Neredi v Perziji

Teheran, 21. novembra

Uradno javljajo, da so sovjetske vojaške oblasti ustavile pri Kazvinu, približno 130 km s severozahodno od Teherana, čete perziske vlade, ki so bile poslane, da vzpostavijo red v pokrajini Azerbajan v severni Perziji. Sovjetske vojaške oblasti so jim ukazale, naj se vrnejo.

Štirje iranski bataljoni počasi napredujejo s tihim pristankom sovjetskih oblasti. Predhodno je izgledalo, da so se Sovjeti branili izdati dovoljenje iranskim četam za vstop v področje, ki je pod njihovim nadzorstvom.

Agencija «Reuter» je sporočila, da je imel iranski parlament tajno sejo. Boji med vladnimi četami in «separatisti» v Azerbajanu se v raznih krajih severne Perzije nadaljujejo.

Zveze med prestolnico in med severnim delom države so še vedno prekinjene. V Teheranu nimajo nikakih podrobnosti o razvoju bojev.

Po nekem vladnem poročilu je položaj v Zenjanu, Astari in Ardabilu miren.

Odpusti iz vojske Združenih držav

Washington, 21. novembra

Vojno ministrstvo javlja, da je bilo do zdaj odpuščenih tri milijone ameriških vojakov od 12. maja, ko je stopil v veljavo načrt o demobilizaciji.

Položaj na Norveškem

Oslo, 21. novembra

Dopisnik «New York Timesa» C. L. Sulzberger je po razgovorih s kraljem Haakonom, nekaterimi ministri in z norveškimi političnimi voditelji napisal članek, v katerem pravi, da norveški narod navzlic izgledu na hudo zimo naglo napreduje z obnovo po petih letih nemškega zatiranja.

Norveški parlament bo v kratkem spet z novo izvoljenimi poslanci deloval. Štirideseta obletnica vladarjevega prihoda na prestol bo imela poseben značaj, ker je z njegovim zadržanjem med vojno njegova priljubljenost med narodom zrasla.

Politično stanje je naravno otežkočeno, toda v nasprotju z drugimi evropskimi državami se Norveški ni treba bati, da bi prevladala sila.

Norvežani so se v veliki meri priključili levičarskim strankam. Enak je bil položaj tudi po prvi svetovni vojni. Zdaj prevladuje v deželi socialno laburistična stranka. Komunisti nimajo močnega položaja. Konservativci, ki so nedvomno mnogo izgubili, gledajo z nenaklonjenostjo na levičarje, toda narod vztraja pri teh smernicah.

Angloameriška finančna pogajanja

Washington, 21. novembra

Zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva je izjavil, da bodo sedanja angloameriška finančna pogajanja trajala najmanj teden dni.

Dodal je, da je finančni odbor nadaljeval razprave o takoimenovani varnostni klavzuli, ki naj bi jo vstavili v sporazum.

Ameriški predlogi, ki jih je angleške zastopstvo sporočilo v London, predlagajo sredstva za določitev primerov, v katerih bo treba uporabiti to varnostno klavzulo. Za osnovo naj bi služila trgovinska bilanca ter razpoložljive rezerve. Če Velika Britanija ne bi mogla plačati, bi ji omenjena klavzula omogočila, da bi ji ne bilo treba plačati, ali da bi lahko posebej plačevala obresti in posebej kapital.

Sestanek pripravljalne komisije organizacije Združenih narodov

Otvoritveni govor v soboto bo imel britanski zunanji minister Bevin

London, 21. novembra

Sestanek pripravljalne komisije organizacije Združenih narodov, ki je bil določen za prihodnji petek, so preložili na soboto, ker so nastopile nekatere težave tehničnega značaja.

Po razgovoru s sodelavci je predsednik izvršnega odbora določil, da bo sestanek v soboto ob 12. uri, plenarno zasedanje pa v soboto popoldne.

Delegacije raznih narodov že prihajajo v London. Na sestanku bodo navzoči predstavniki 21 narodov. Na sestanku bodo dokončali zadnje priprave, da bo organizacija Združenih narodov pričela delovati.

Otvoritveni govor bo imel britanski zunanji minister Bevin. Zaradi tega so preložili začetek sestanka za en dan. Bevin bi ne mogel prisostvovati sestanku v petek, ker bo ta dan govoril v zbornicah o zunanji politiki.

Menijo, da bo po otvoritvenem Bevinovem govoru in po volitvah predsednika in odbornikov sestanek pripravljalne komisije pričel s preučevanjem številnih vprašanj, o katerih morajo razpravljati, preden jih bodo predložili prvemu sestanku Združenih narodov, ki bo, kot je določeno, v Londonu v prvem tednu januarja.

„New York Herald Tribune" o atomski bombi

Znani sodelavec lista «New York Herald Tribune» John J. O'Neill piše v sobotni številki, da je vprašanje, ki se nanaša na vpliv, ki ga bo imela atomska sila na gospodarstvo Združenih držav in sveta, prav tako bogato na možnostih kot vprašanje, ki ga je ustvaril odmet atomske bombe pred koncem sedanje vojne na Japonsko.

V začetku bodo atomsko silo najbolj izrabljali za pridobivanje električne sile. Če se atomska energija pravilno uporablja, lahko postane neizčrpen vir električne sile z naravnost smešno nizkimi stroški. Nekatere nevarnosti in potrebe tehničnega značaja bodo utesnile uporabo atomske sile samo na velika podjetja, v katerih bo nadomestovala gorivo. Na tehnični osnovi bo iz iste količine premoga provzvajala preko 1 milijon voltov sile. Gospodarski pomen uporabe atomske sile vzbuja spoštovanje in je svetovne važnosti. Prehod na sistem, ki bo zgrajen na atomski sili, bo sprva počasen, pozneje pa bo s pridobivanjem večjih izkušenj postajal vedno hitrejši. Spočetka bo potrebna razmeroma majhna količina atomske snovi, pa tudi majhna količina bo povzročila velikanske učinke. Devet kilogramov dnevno ali tri tone na leto bo zadostovalo za pridobivanje električne sile, ki jo porabi mesto New York. Izgledi na neizčrpen vir atomske sile bodo nudili opustošenim deželam naglo sredstvo za poravnavo izgub, nastalih zaradi vojnih poškodb, če bi le mogli takoj imeti od njih koristi, ali če bi mogli doseči sporazum, po katerem nobena država ne bi prišla do privilegiranega položaja in dobila trgovske nadmoči na svetu. Atomska sila je pravtako važna na gospodarskem in političnem področju kot je bila na vojaškem.

Minister Noel Baker je izjavil v angleškem parlamentu, da nima nobenega dokaza, da bi nemški znanstveniki v Španiji delovali na odkritju atomske sile. Bil bi zadovoljen, ako bi mogel dobiti o tej stvari kakšno obvestilo od laburističnega poslanca stotnika Swinglerja, ki je sprožil to vprašanje.

Noel Baker je tudi dejal, da so britanski veleposlniki potrdili, da ni bil dosežen v pogledu prevoza 4 milijonov in pol Nemcev iz osrednje Evrope v zapadno nikak sporazum. Dnevno naj bi prepeljali 30.000 Nemcev.

Portugalske volitve

Lisbona, 21. novembra

Tiskovna poročila javljajo, da je šest portugalskih opozicijskih strank odklonilo postaviti svoje kandidate pri volitvah, češ da niso imele dovolj časa za priprave.

Po nepotrjenih vesteh se je udeležilo volitev 56% volivcev. Od sedemmilijonskega prebivalstva je bila vpisana v volivne sezname samo ena sedmina.

Slovaški izdajalec Tuka pred sodišče

Moskva, 21. novembra

Sovjetska poročevalna agencija javlja iz Prage, da je med osmimi Čehoslovaki, ki jih bo sodilo slovaško sodišče za «zločine proti republiki in narodu», tudi Bela Tuka, ministrski predsednik Slovaške med nacistično zasedbo.

Ameriške in francoske vojaške oblasti so včeraj izročile obtožence češkoslovaškim oblastem.

Stajnov o bolgarskih volitvah

"Mislim, da ni nikogar, ki bi mogel dokazati, da smo se posluževali nasilja„

Sofija, 21. novembra

Bolgarski zunanji minister Petko Stajnov je v ponedeljek zvečer na tiskovni konferenci izjavil, da so potekle bolgarske volitve v miru in redu ter da je dosegla Domovinska fronta odločilno zmago.

Nadaljeval je: «Upam, da ni nikogar, ki bi mogel dokazati, da smo se posluževali nasilja ali da bi volivci bili prisiljeni glasovati».

Ko je naglasil, da je bolgarsko ljudstvo obsodilo bojkot opozicije, je minister nadaljeval: «Ljudstvo je hotelo glasovati in izraziti svojo voljo pri volitvah. V takšnem psihološkem in političnem položaju bi ponovna odložitev volitev vzbudila najneugodnejši vtis med ljudstvom in bi povzročila celo vrsto težav, katerih ne upoštevajo ljudje, ki niso na tekočem o naših razmerah.

Izjaviti moramo, da v noti ameriškega predstavnika ni bila omenjena zahteva po odložitvi volitev. Ta nota ni vsebovala ugodnega mnenja o značaju vlade, ter je izražala dvome o možnosti svobodnega izražanja ljudske volje pri naših volitvah.

Hočem izraziti upanje, da bo ameriški zunanji minister, ki je vedno dobro obveščen, zdaj bolj točno informiran o okoliščinah, v katerih so potekle volitve ter bo spremenil svoje prejšnje mnenje. Po zmagi Domovinske fronte pri volitvah bo bolgarska vlada nadaljevala svojo sedanjo politično smer, ki obstaja v lojalnem in popolnem sodelovanju s tremi velikimi demokratičnimi silami za sklenitev dostojne mirovne pogodbe, ki bo pripomogla k zgraditvi miru in okrepitvi zdravega demokratskega reda na Balkanu». Minister Stajnov je nato izjavil, da bi se mogla po volivnem zakonu vsaka stranka samostojno udeležiti volitev. Stranke Domovinske fronte pa so se prostovoljno sporazumele o sestavi skupne liste.

Opozicija se prostovoljno ni hotela udeležiti volitev. Opozicija je volitve bojkotirala, zdaj pa je dobila od ljudstva primeren odgovor. Čez deset dni se bo prvič sestalo bolgarsko sobranje.

Mirovna vojne

Noblov mirovni nagrajenec Cordel Hull je izjavil, da je zelo vesel počastitve, ki ga je doletela. Svari pa in pravi, da je treba boj za mir «ojačiti in razširiti».

«To je preizkušnja za vse narode. Truditi se moramo, da bo ves svet vedno dobro obveščen o vseh dogajanjih. Ne smemo pa pozabiti, da je za dosego velikega smotra — trajnega miru — potrebna nadaljnja enotnost med narodi in državniki glavnih Združenih narodov».

Lehman o ustanovi UNRRA

Veliko izvršeno delo - V bodočih mesecih bodo vrnili v domovine še nadaljnje begunce

Washington, 21. novembra

Ravnatelj ustanove UNRRA Herbert H. Lehman je podal včeraj naslednjo izjavo: «Ustanova UNRRA je do danes s pomočjo ameriških, britanskih in francoskih oboroženih sil od konca sovražnosti spravila v domovino 5,250.000 od 6,500.000 beguncev, razpršenih po Evropi. Lehman je omenil vojaškemu odboru predstavniške zbornice, da morajo biti tako ustanova UNRRA, kakor tudi ameriške vojaške oblasti ponosne na to, kar so storili.

Omenjeni odbor preučuje zdaj zakonski načrt za dodelitev nadaljnega fonda v znesku 1.350,000.000 dolarjev ustanovi UNRRA, da bi mogla nadaljevati svoje podporno delovanje tudi po 1. januarju.

Lehman je dodal, da bodo v bodočih mesecih repatrirali 60 do 70% beguncev, ki se doslej še niso vrnili v svoje države. Mnogo večje število beguncev bi že spravili v domovine, če bi v Evropi, zlasti pa na Poljskem, ne primanjkovalo prevoznih sredstev. Odstotek beguncev, ki so se prvotno bali vrniti, ker niso vedeli, kako jih bodo sprejele in kako bodo z njimi ravnale njihove nove vlade, zelo pada. Mislim, da se jim ni treba bati represalij s strani njihovih vlad; sicer pa nihče ni prisiljen, da bi se proti svoji volji vrnil v domovino. Repatrirati je treba še 1,250.000 ljudi, od katerih je 817.000 Poljakov, 207.000 državljanov sovražnih držav, ki so bili na prisilnem delu v Nemčiji, 35.000 Sovjetov in 234.000 ljudi raznih narodnosti, med katerimi so židovski apoliti in nekaj Jugoslovanov. Francozi, Belgijci in Nizozemci so se že vsi vrnili.

Lehman je nato branil ustanovo UNRRA pred različnimi kritikami in dejal: «Želel bi, da bi ljudje vedeli, da se po mojem mnenju ustanovi UNRRA ni treba opravičevati za način, kako je doslej opravljala svoje delo. Delali smo napake in jih bomo delali tudi v bodoče; te napake so neizogibne, ker so podane že z vrsto in namenom naše naloge. Ne smemo pozabiti, da je ustanova UNRRA izvršila velikansko delo ter premagala strahotne težave. Če govorimo o napakah ustanove UNRRA, potem moramo govoriti tudi o dobrem delu, ki ga je opravila. Ta velika država je lahko ponosna na uspehe ustanove UNRRA».

Položaj na Kitajskem

Čunking, 21. novembra

«Associated Press» poroča, da je kitajska vlada poslala svojo V. divizijo v pokrajino Sinkiang na skrajnem severozahodnem delu Kitajske, ker vladnemu poslanstvu, ki je šlo tja, ni uspelo doseči sporazuma z avtonomističnimi skupinami.

Generalisim Čankajšek se je v Čunkingu sestal s civilnimi in vojaškimi voditelji. Časopisi poročajo, da se komunistični voditelj, general Cou En Lai, pripravlja na odhod v Janan, kjer bo poučil komunistično poveljstvo o razvoju nedavnih dogodkov. Poročilo pristavlja, da bi se general moral vrniti v Čunking.

Nekateri dopisniki poročajo, da se branilci po treh tednih bojev v utrjenem Kveisuju, glavnem mestu pokrajine Suiyan v notranji Mongoliji, vkljub pomanjkanju hrane in goriva še vedno upirajo komunističnim napadom. Kaže, da komunisti z vso naglico pošiljajo ojačenja v Kveisui in v bližnji Paotou.

Komunisti napadajo vlake z ameriškimi četami

Ameriško poveljstvo v Šanghaju javlja, da je general Dewitt Peck, poveljnik prve divizije mornariških strelcev, bil na vlaku, na katerega so komunisti pričeli streljati iz neke vasi, ki so jo držali zasedeno. Generalu se ni nič zgodilo.

Vlak je bil namenjen v pristanišče Tsinvangtno v severni Kitajski. Komunisti so streljali iz neka vasi pri Ivanšienu. O dogodku so obvestili generala Alberta C. Wedemeyerja, vrhovnega poveljnika ameriških vojaških sil na Kitajskem, ki je ukazal primerne vojaške ukrepe, če bi se napadi nadaljevali. Vendar pa je Wedemeyer poudaril, da je treba kitajske komuniste na dovolj jasen način opomniti, preden bi začeli s prisilnimi ukrepi. V skladu s temi navodili je general Keller Rockey, poveljnik 3. amfibijskega armadnega zbora, napotil generala Pecka, da pošlje v vas svojega odposlanca, ki naj zagrozi z letalskimi akcijami, če bi z obstreljevanjem nadaljevali.

Časopisi poročajo, da so komunisti tudi prej ob neki priliki streljali na vlake, s katerimi so ameriški mornarji potovali v severno Kitajsko, toda do zdaj je bil težje ranjen samo en ameriški mornarski strelec.

Vedemeyer je izjavil, da je obvestil generalisima Čankajšeka in generala Cou En Laija o ukazu, ki ga je poslal svojim poveljstvom o možnosti prisilnih povračilnih akcij proti napadalcem.

Prvo zasedanje v Nürnbergu

Uradna otvoritev razprave - Izredni varnostni ukrepi - Zavezniški državni tožilci obtožujejo

Nürnberg, 21. novembra

Včeraj ob desetih se je pričela razprava proti glavnim nacističnim vojnim zločincem. Točno ob napovedani uri je vstopilo v dvorano osem sodnikov Velike Britanije, Združenih držav, Sovjetske zveze in Francije, ki so nato uradno otvorili razpravo.

Prvi obtoženci, ki so vstopili v dvorano, so bili Göring, Hess in Räder. Obtoženci so bili zbrani na zatožni klopi že četrt ure pred začetkom razprave. Stražila jih je ameriška straža. Izgledali so dobre volje in so se med seboj živahno razgovarjali. Göring, ki je zelo shujšal, je imel svetlosivo obleko. Deloma plešasti Hess se je držal zelo mosko. Ko so obtoženci čakali na sodni zbor, se je Göring smehljal novinarjem, Hess pa je čital knjigo.

Že pred dnevi so upeljali razne varnostne ukrepe za časa razprave. Okoli sodnega poslopja so razmeščeni posebni oddelki sovjetskih, francoskih in britanskih straž, oklopniki in četa strelcev. V nedeljo ponoči so področje okoli sodišča zaprli z močnim vojaškim oddelkom. Prerešetali so tudi vse Nemce, ki stanujejo v imenovanem področju. Vse tiste, ki so osumljeni nacizma, so odstranili.

Oboroženе straže nadzorujejo tudi hodnike palače in ceste, da bi preprečile eventuelne demonstracije. Ob vstopu v palačo vsakogar preiščejo, če morda nima orožja. Tudi obtožence v zadnjem času strožje nadzorujejo.

Ernest Kaltenbrunner, eden izmed glavnih nacističnih zločincev, je dobil v nedeljo ponoči možgansko krvavenje. Prepeljali so ga v ameriško bolnišnico. Njegovo stanje je resno.

Alfreda Kruppa so priznali za vojnega zločinca. «Reuter» poroča, da ga ne bodo sodili na glavni razpravi proti nacističnim zločincem, marveč kesneje, in sicer najbrže obenem z drugimi nemškimi industrijskimi mogotci.

Prve obtožbe

Prvo zasedanje nürnberškega sodišča je otvoril ameriški tožilec Jackson. Obtožil je obtožence, da so kršili mir.

Britanski tožilec sir Hardley Shawcross je orisal, da so dejanja, ki so jih storili proti miru, zločini. Sledili so francoski in sovjetski predstavniki, ki so enako obdolžili obtožence zločinov proti človestvu, katere so povzročili v zahodni in vzhodni Evropi.

Jackson je v nasprotju z obrambo, ki skusa napriti vso krivdo na že mrtve naciste, vztrajal, da so tisti, ki so soglašali s krivci, enako krivi ter jih ne more ničesar opravičiti; Jackson je obtožence obtožil tudi, da so prekršili mirovno pogodbo Briand-Kellog iz leta 1928.

Obtožnica temelji predvsem na členu 8. ustroja mednarodnega vojaškega sodišča. Ta člen določa: kdor izvrši dejanje po nalogu višjih, ni zaradi tega neodgovoren, pač pa mu okoliščine lahko omilijo kazen.

Vatikan zatočišče političnih preganjancev

Washington, 21. novembra

Odposlanec Engel, ki se je skupno z drugimi ameriškimi diplomatskimi zastopniki septembra 1943 zatekel v Vatikan, je izjavil, da je bil Vatikan med vojno zatočišče za vsakega, ki je iskal zaščito; med vatikanskimi varovanci so bili tudi komunisti.

Engel je poleg tega izjavil, da je papež, ko je sprejel v avdijenco Franklina G. Gowena, tajnika ameriške misije v Vatikanu rekel: «Vsakovrstni ljudje, Židje, komunisti in socialisti se zatekajo v Vatikan, da najdejo zaščito pred nacisti in fašisti». Pristavil je, da je bilo med begunci 650 Židov in nekateri od teh so prispeli v Vatikan preoblečeni v duhovnike, redovnike ali redovnice.

Trajna napetost na Javi

Prekinitev pogajanj med nizozemskimi, indonezijskimi in angleškimi predstavniki - Boji v Bataviji - V Samarangu obsedno stanje

Batavija, 21. novembra

V petek je bil v Bataviji sestanek nizozemskih, indonezijskih in angleških predstavnikov, katerega namen je bil, da bi na Javi prišlo do sporazuma in konca nemogočega stanja, ki zavzema vedno hujši obseg. Ker ni prišlo do sporazuma, so bila pogajanja prekinjena. Uradno poročilo pravi, da indonezijski voditelji niso hoteli prevzeti odgovornosti, da bi dali točne odgovore na nekatera stavljena vprašanja.

Novi indonezijski ministrski predsednik Soetan Šahir je imel sestanek z vrhovnim zavezniškim poveljnikom sirom Philipom Christisonom in z guvernerjem van Mookom.

Po neuspelem sestanku je prišlo v Bataviji do streljanja. Boji med amboneziji in Indonezijci v osrednjih predelih mesta so trajali vso noč in so se zjutraj še stopnjevali. Mir je nastopil šele opoldne, ko so stopili v akcijo tanki.

Na področju Surabaje je bilo po poročilih britanskih oblasti od 10. do 14 novembra 14 mrtvih in 59 ranjenih. Zavezniki imajo doslej 405 mož izgub.

Ponovna zasedba Surabaje je naletela na oster odpor. Izgube so precejšnje.

V Samarangu so britanske oblasti razglasile obsedno stanje. Prepovedan je vsak promet z vozili. Vojaštvo je zasedlo poveljstvo policije in telefonsko centralo. Te ukrepe so podvzeli zaradi uboja dveh britanskih častnikov, kar se je zgodilo ob priliki neke nezgode na britanskem avtomobilu.

Zaenkrat v Samarangu ni neredov, vendar je napetost zelo velika. Položaj v Bataviji je težji. Britanski oklepniki in indijske čete so nastopile zaradi streljanja, do katerega je prišlo v treh mestnih predelih. Ponekod so Indonezijci zgradili barikade in streljali na vsa britanska vozila, ki so prisla v dotične predele. Na nekem mestu so Indonezijci streljali izza poškodovanih tramvajskih voz.

Indonezijske radijske postaje so javile, da se je na zahodnem delu otoka pričela proti povratku Holandcev na otok splošna vstaja.

«United Press» javlja, da so ponovno oborožili mnogo Japoncev, ki se zdaj skupaj z nacionalisti bojujejo proti Britancem in Nizozemcem. Kitajci, ki jih je na tem področju okoli 60.000 in ki so utrpeli doslej precejšnje izgube, so zaprosili za zaščito.

V Bataviji prihaja vsak dan do ponovnih spopadov. Velik del Batavije je v Indonezijskih rokah. Indonezijci so objavili bojkot Evropcev. Po ulicah leži še vedno mnogo Indonezijcev, ki so padli v bojih, ki so se pričeli po petkovi neuspeli konferenci. Pri zadnjih spopadih je bilo ubitih 28 Indonezijcev, 17 je bilo ranjenih, več sto pa ujetih. Ubit je bil tudi en nizozemski častnik in trije Ambonezijci, 28 Ambonezijcev pa je bilo ranjenih.

Attlee, ki je na neki tiskovni konferenci govoril o položaju v Indokini, je izjavil: «To nalogo smo sprejeli in jo bomo izpolnili. Izgladili bomo nasprotja med Indonezijci in Nizozemci».

Japonski tisk

MacArthur je opozoril japonske lastnike listov, «naj izvršujejo obveze, ali pa se naj umaknejo tistim, ki so to voljni».

Pokazalo se je namreč, da japonski listi nakaterih stvari sploh ne objavljajo, druge pa priobčujejo z savito in polovično resnico. Namen MacArthurjevega opozorila je, da bi Japonci prvič dobili zares demokratični tisk namesto dosedanjih propagandnih trobil.

Usoda belgijske kraljevine

Vloga zajetega kralja pod nemško zasedbo — Osvoboditev dežele in kraljevo izgnanstvo — Objava listin o njegovem razgovoru s Hitlerjem

Ko so meseca junija 1940 nemške čete po šestmesečni pripravi vdrle preko Nizozemske in Belgije v Francijo, so hitro zlomile odpor združenih zavezniških čet. Ko je belgijski kralj videl, da preti deželi zasedba, vojski pa uničenje, se je odločil, da zaprosi zmagovitega sovražnika za premirje. To se je zgodilo, ko je osvajalec imel že skoraj vso deželo v svojih rokah. Belgijski kralj je svojo odločitev sporočil svojim zaveznikom, ki so hitro umikali svoje čete z belgijskega ozemlja, na katerem so le še belgijske in francoske čete ovirale prehitro sovražno napredovanje.

Nemška vojna uprava je uvedla v Belgiji vojno upravo, ker se je belgijska vlada zatekla v Veliko Britanijo. Belgijski kralj je skušal ustvariti v danem položaju najboljše pogoje za belgijski narod ter se zaradi tega podal celo k voditelju nemškega naroda, Adolfu Hitlerju, v Berchtesgaden. Zaradi tega so ga napadli njegovi nasprotniki, češ da je s tem podredil sebe in deželo tujemu osvajalcu.

Po osvoboditvi je bilo videti, da belgijski narod ne soglaša s tem naziranjem, temveč ceni stremljenje in delovanje svojega kralja v težkih časih nemške zasedbe. Ta je namreč tudi v Belgiji terjala velike žrtve ne samo na premoženju, katero so ropale nemške čete po deželi, ampak tudi na življenjih državljanov doma in vojnih ujetnikov, ki so morali delati v nemški industriji, kateri je primanjkovalo delovnih moči. V prvih dneh po osvoboditvi, katera pa ni doletela kralja v domovini, ampak v ujetništvu v Nemčiji, kamor so ga Nemci pred izpraznitvijo dežele odvlekli. Nasprotniki kralja so trdili, da se je kralj prostovoljno podal v Nemčijo. Ker so Nemci odpeljali tudi mnogo drugih oseb iz Belgije in drugih zasedenih držav, bo to mnenje neosnovano. Ko pa so nastala v Belgiji notranja nasprotovanja med različnimi političnimi skupinami za nadoblast v osvobojeni domovini, so nekateri izbrali za cilj svojih napadov tudi kraljevo osebo. Zaradi tega je nastala v Belgiji politična kriza, podobno kot v nekaterih drugih deželah. Kralj se ni mogel vrniti v deželo, kamor so mu dostop prepovedali njegovi nasprotniki, češ da se mora usoda njegove osebe rešiti pred njegovo vrnitvijo v domovino. Zato se je kralj obrnil na Švico, ki mu je pod izvestnimi pogoji odobrila bivanje. Med belgijsko vlado in kraljem je prišlo do stikov, ki naj bi pojasnili njegovo zadržanje za časa nemške zasedbe.

Posebno pozornost je vzbudil zapisnik, ki ga je naredil po stenografskih beležkah Hitlerjev tolmač, dr. Schmidt. Na te beležke, ki jih je belgijska vlada predložila belgijskemu kralju Leopoldu na vpogled, je kralj odgovoril s posebnim pismom. Zdaj je belgijska vlada objavila te zapiske obenem s kraljevim pojasnilom.

Razgovor v Berchtesgadenu.

Belgijski ministrski predsednik Achille van Acker, ki je izročil dopisnikom Smidtove zapiske in kraljevo pismo, je poleg tega izjavil, da bodo povabili kralja, naj tudi on objavi svoje beležke o važnih razgovorih. Po Smidtovih zapiskih je kralj Leopold stavil ob tej priliki Hitlerju tri zahteve: Da Nemčija zagotovi Belgiji njeno neodvisnost, ako bi Nemčija zmagala; da napravijo potrebne korake za zboljšanje prehrane v Belgiji in da izpustijo belgijske vojne ujetnike. Hitler je vse tri zahteve odklonil.

O prvi zahtevi je Smidt zapisal v svojih zapiskih: «Kralj je pripomnil, da je angleška propaganda uspešno zlorabila negotovo stanje, v katerem je Hitler pustil bodočnosti belgijske države». Dodal je: «Razumljivo je, da je belgijski narod bolj pripravljen slediti tistim, ki mu obljubljajo neodvisnost, ako bodo zmagali, kakor pa onim, ki temu nasprotujejo».

Hitler je razjarjeno odgovoril na «laži», ki so jih od leta 1943 širili o nemškem vojaku in ki ga predstavljajo kot suroveža. «Nemčija ni hotela te vojne, tako nadaljuje bivši vodja, začela je to vojno samo zato, da bi za vedno odstranila z evropske celine vsak angleški vpliv. Namesto da bi Belgijci pučali, da vpliva na njih angleška propaganda, bi morali razumeti, da nosi Anglija glavno odgovornost za belgijske težave».

Smidtov zapisnik potem tako nadaljuje: Kralj Leopold je izjavil, da je imel angleški radio, ki je obljubil Belgiji neodvisnost po angleški zmagi, zelo velik vpliv na vse poslušalce. Ko je kralj ponovno zahteval izboljšanje prehrane, je poudaril, da so življenjski obroki v Belgiji znatno manjši kakor v Nemčiji in da poleg tega ne razdelijo živil, ki so nakazana po živilskih nakaznicah. Medtem so pa Nemci stalno izvažali iz Belgije v Nemčijo najnujnejše stvari kjub velikemu pomanjkanju v Belgiji. Hitler je rekel, da na ozemljih, ki jih je Nemčija zasedla od Spitzbergov do španske meje, ne bi nihče umrl od lakote. Potem je izjavil, da uradni ukrepi ne pomenijo nič, ako se narodi nedisciplinirano obnašajo. «Nedavno so bile podobne težave v Španiji, ker je splošna nedisciplinranost pomenila nepremagljive ovire pri razdeljevanju hrane».

Kar se tiče blaga, ki ga Nemci izvažajo iz Belgije, je pristavil Hitler, je treba pripomniti, da gre tu samo za blago, ki je neobhodno potrebno za vojno in ga je zahtevalo nemško ljudstvo.

Kralj je potem predložil, da bi ustanovili gospodarski svet, v katerem bi bili zastopniki iz raznih belgijskih gospodarskih panog. Novi gospodarski svet bi imel nalogo združiti gospodarsko politiko in služiti kot zvezni organ med Belgijo in zasedbeno oblastjo.

Hitler je objubil, da bo predlog preučil. Na kraljevo vprašanje, da bi nemška oblast izpustila belgijske vojne ujetnike, je Hitler odgovoril, da Nemčija potrebuje ujetnike, s katerimi nadomestuje pomanjkanje delovnih moči. Tudi iz političnega stališča je bolje, da se ne vrnejo v domovino.

«Vsekakor smo vzeli v poštev možnost izpustiti nekatere belgijske vojne ujetnike, a samo tiste, ki so bili od vsega začetka naklonjeni Nemčiji, predvsem Flamce», je pristavil Hitler. Odklonil pa je zahtevo kralja Leopolda, da bi Nemčija dovolila Belgiji ustanovitev majhne vojske 10-15.000 mož, ki bi bili oboroženi samo s puškami, za vzdrževanje javnega reda. Odgovor kralja Leopolda na Smidtov dokument je v pismu, ki ga je poslal svojemu tajniku Jacquesu Pirennu. Kralj Leopold piše takole: «Zadostuje, da primerjamo to listino z beležkami, ki sem jih naredil v času tistih dogodkov ter lahko opazimo, da so vsebino zelo spremenili, čeprav so se držali v glavnem razgovorov.

«Hitlerjeve izjave so popravili, medtem ko so mojim izjavam dali popolnoma drugačen pomen. Poleg tega je pa nekatere izjave, ki jih dr. Smidt pripisuje meni, v resnici podal Hitler. Ukrepe, ki se nahajajo na morebitno sodelovanje med Belgijo in Nemčijo, so popolnoma predrugačili. Resnica je, da sem šel v Berchtesgaden, da izposlujem izpustitev belgijskih vojnih ujetnikov, zvišanje živilski obrokov ter olajšanje finančnih in gospodarskih težav, ki težijo Belgijo. Pri političnih pogajanjih se nisem obvezal. Po moji vrnitvi nisem sprejel nobene obveznosti, v nobeni točki nisem popustil in nisem ničesar obljubil».

Ko je obsodil način, s katerim je belgijska vlada obravnavala vprašanje, zaključuje kralj svoje pismo Pirannu: «Ničesar nimam, da bi skrival in vse moje delo je na razpolago narodu».

Črna lista nemških književnikov

Četudi doba nacistične vlade ni visoka doba nemške književnosti, ker pod nacističnim režimom niso mogli uspevati pravi umeniki, ampak samo politična trobila vladajoče stranke, kot smo to videli in še vidimo pri vseh totalitarističnih režimih, vendar so se zavezniške zasedbene oblasti vendarle odločile, da zberejo imena teh nacističnih trobil v poseben seznam, ki je dobil žalosten naziv «črna lista nemških književnikov».

Prav tako so v britanskem zasedbenem področju počistili vse javne knjižnice vseh del, ki so jih napisale osebe, ki so uživale podporo ali zaščito bivšega nacističnega režima.

Poseben odbor, ki je pod nadzorstvom zavezniške vojaške uprave, sestavlja seznam nemških in tujih pisateljev, katerih dela bi bilo potrebno prepovedati. Med te so zaenkrat vpisali: Angleža Houston Stewarda Chamberlaina, ki je napisal «Zgodovino 19. stoletja» in podpiral rasistično teorijo, Nemca Hansa Zoeberleina, ki je napisal «Vero v Nemčijo», Oswalda Spenglerja, ki je napisal «Propast zahoda» in približno 2.200 pisateljev znanstvenih in političnih razprav. Prepovedali so tudi «Klasični učbenik za vojno strategijo».

T R S T

Izpred izrednega sodišča

Vodja tiskovnega urada republikanske stranke pred sodiščem

Obsodba agenta SS oddelkov

Včeraj je bila pred izrednim porotnim sodiščem razprava proti ubeglemu Giovanniu Cucchiniju, ki je vstopil v službo nemških SS oddelkov in izvršil aretacijo Talea Marcheze, uslužbenca občinskega urada v Ronkoh; tega so obtožili, da je naskrivaj izstavljal partizanom osebne izkaznice.

Trije nameščenci tega občinskega urada so izjavili, da je v januarju 1944 Cucchini skupno z nekim Galaschijem odšel v urad in aretiral Marcheza. Javni tožilec je obtoženca spoznal za krivega in zahteval obsodbo na 6 let in 4 mesece zapora. Odvetnik Montico je izjavil, da dokazi niso dovolj jasni in je zahteval oprostitev.

Sodišče je izjavilo, da je Cucchini kriv; obsodilo ga je na 4 leta 7 mesecev in 10 dni zapora.

Obsodba Mariana Socciaija

Nato je bila razprava proti Marianu Scoccialju, doma iz Trsta, rojenemu leta 1894, obtoženemu, da je kot vodja tiskovnega in propagandnega urada fašistične republikanske stranke v Trstu dal strankinemu glasilu videz kolaboracionizma in da je pisal članke v list «Italia republicana».

Obtoženec se je opravičeval, da je moral kot vodja tiskovnega urada objavljati službena poročila, objave sestankov i. t. d. Objave političnega značaja so pisali predstavniki političnega tajništva.

Predsednik je prebral nekaj odlomkov iz Scoccialjevih člankov, v katerih poveličuje fašizem; vprašal ga je, kaj pravi na to. Scocciaj je pojasnil, da je pač zapadel propagandi, ki jo je delal list «Deutsche Adria Zeitung».

Ker ni bilo obremenilnih prič, je predsednik prebral nekaj izjav, med njimi Cechelinovo in izjavi bratov Miani, v kateri zatrjujejo, da je obtoženec pred prihodom fašizma deloval v iredentističnem duhu in da v času fašizma ni bil nikoli nasilen.

Javni tožilec je povdaril, da je Scocciai vedno povzdigoval zvestobo do Nemčije, ki je postavila Italijo ob njen bok. Zato je kriv in odgovoren za svoje zadržanje; sodišče naj ga obsodi na 4 leta in 7 mesecev zapora. Odvetnik Kezič je izjavil, da obtoženčevo zadržanje, s katerim ni delal niti dobro niti slabo, ni kaznivo.

Sodišče je izjavilo, da je Scocciai kriv in ga obsodilo na 4 leta 7 mesecev in 10 dni zapora in plačilo sodnih stroškov.

7500 ton moke prispelo v Trst

V petmesečnem obdobju od 12. junija 1945 do 15 novembra 1945 je uvozila Zavezniška vojaška uprava v Trst 7.504.022 kg moke. V istem obdobju je prispelo v Trst: 492.808 kg sladkorja, 122.789 kg mleka v prahu, 739.351 kg slanine, 25.735 kg konzerviranih rib in 19.430.107 kg žita.

Sprejemni izpiti za zamudnike na nižji srednji šoli

V prostorih Slovenske srednje šole bodo 24 t. m. ob 8.30 uri v ulici Corsica 11/II sprejemni izpiti za zamudnike. Dijaki naj vlože prej prošnjo za pripustitev k izpitu in plačajo potrebne takse. K izpitu naj prinesejo pisalne in risalne potrebščine. Izpiti se bodo začeli ob 8.30 in bodo trajali ves dan. Učenci se morajo pred izpitom javiti na tajništvu nižje srednje šole v prostorih šole.

Prosta prodaja umetne svile

V Trstu bodo v ponedeljek 26. novembra začeli prodajati umetno svilo za podlogo, polovične širine, po 50 lir za meter.

Po poročilu dopisnika VZN, je prodajo organiziral trgovinski oddelek ZVU. Gre za 77 tisoč metrov podloge iz umetne svile, ki so jo odvzeli Nemcem v nekem kraju izven Julijske krajine, pa je zdaj prišla v posest ZVU v Trstu. Sklenili so, da bodo blago prosto prodajali v Trstu po določeni ceni, in sicer bo razprodajo opravila tvrdka Tessilia. Vsaka oseba si bo lahko nabavila 5 metrski kos blaga.

PREHRANA

Predbeležba za racionirana živila. Sepral sporoča, da se morajo med 21. in 26. novembrom pri svojih trgovcih predbeležiti vsi potrošniki za racionirana živila v mesecu decembru.

Razdeljevanje testenin. Jutri bodo začeli v Trstu in vseh podeželskih občinah do po 400 gr testenin na osebo. Cena testeninam je določena 21.50 za kg.

KULTURA

Gledališče Fenice

Danes zvečer ob 20. uri bodo v gledališču Fenice igrali odlično Tristan Bernardovo komedijo v treh dejanjih «Poljubite me!».

Razstava slik

V Trstu je v Galeriji na Korzu razstavil svoje slike akademski slikar A. Džigurski in Starega Bečeja v Jugoslaviji. Slikarstvo je studiral v Beogradu, kesneje pa je delal in razstavljal v Beogradu, na Dunaju in v Pragi. Dolga leta je živel v Dalmaciji, kjer se je specializiral v morskem slikanju pri znanem slikarju Hanzenu v Dubrovniku.

S to razstavo se predstavlja tržaškemu občinstvu umetnik stare realistične šole; razstavlja predvsem slike z morskimi motivi.

SPORT

Boksarski dvoboj

Francoski prvak v boksu v drugi in tretji stopnji lahke kategorije Theo Medena, je premagal svetovnega prvaka v drugi stopnji lahke kategorije Jackia Patersona, ki je tudi angleški prvak v tretji stopnji lahke kategorije. Medina je premagal Patersona pri srečanju v Parizu, in sicer v 10. kolu.

„Dynamo": reprezentanca britanske vojske

Po poročilu B.B.C.-ja so povabili sovjetsko moštvo «Dynamo», da se na svojem povratku v domovino, pomeri z moštvom britanske vojske v Berlinu. Sovjetsko moštvo je na svoji turneji po Angliji eno igro dobilo, drugo je odigralo neodločeno.

RADIO

Sreda, 21. novembra

19.30 operna glasba; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 mladi umetniki; 21 slušna igra (slov.); 22.30 plesna glasba; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini.

Četrtek, 22. novembra

6.30 glasba za dobro jutro; 7.15 poročila v slovenščini; 7.30 poročila v italijanščini; 7.45 koledar - pestra jutranja glasba; 10 prenos iz Vidma; 12.35 predavanje v slovenščini; 12.45 poročila v slovenščini; 13 poročila v italijanščini; 13.15 glasba po željah; 13.45 predavanje; 14 pregled vesti in plošče; 16 prenos iz Vidma; 18.30 obvestila svojcem; 19 slovenske pesmi; 19.15 Jože Pahor: Čistimo nas jezik; 19.30 organist Busolini; 20 poročila v slovenščini; 20.15 poročila v italijanščini; 20.30 glasba za delavce; 21 komedija; 22.30 večerna glasba; 23 vesti v italijanščini; 23.10 vesti v slovenščini; 23.20 nočno zabavišče.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

ZANIMIVOSTI

V ponedeljek, 12. novembra, so začeli z uničevanjem nemških tovarn streliva. Prva smodnišnica, ki so jo uničili, je bila v Kaufbeurenu. Druga tovarna, ki jo bodo vrgli v zrak, je v Ebenhausenu.

* * *

Stotnik Ellis Zacharias, ameriški mornariški častnik, ki je svojčas živel 20 let na Japonskem, govori tako izvrstno japonski, da ga Japonci ne spoznajo po izgovorjavi, da ni njihov. Zdaj je v službi na Japonskem.

* * *

«Leteča veletrdnjava» je izvršila polet brez pristanka na progi Oakland v Kaliforniji do Washingtona v rekordnem času 6 ur in 59 minut. To je samo za eno minuto in devetsekund manj, kot je rekord najhitrejšega letala, ki ga je postavil leta 1944 Howard Hughes. Letalo je pilotiral major Lawrence Smith. Vozil je letalskega generala Doolittlea, njegovo ženo in nekaj vojnih dopisnikov. General je izjavil, da rekorda ni bilo mogoče izboljšati, ker niso imeli na poletu ugodnega vetra.

* * *

Največji parnik na svetu je angleška ladja «Qeen Elizabeth», ki ima 85.000 ton. Francoski parnik «Normandie», ki se je 1. 1942 v newyoškem pristanišču prevrnil in ga bodo zdaj razdejali, ima 83.423 ton. Angleški parnik «Qeen Mary» jih ima 81.235.

* * *

Stotnik Mihael Lanski opisuje v listu «Rdeča zvezda» mrzlično rušenje utrdb v Leningradu. Dopisnik pravi, da mesto še nikdar v svoji zgodovini ni imelo takšnih velikih utrdb. Isti delavci, ki so jih gradili, jih rušijo, da bi dali mestu predvojno lice. Stari prebivalci so se vrnili v stanovanja, kjer so bile med vojno strojnice in topovi.

Zagoneten zločin v Parizu

Znamka «Pont du Gard»

Češkoslovaški zbiratelj znamk, Josef Polak, je pozno zvečer dobil telefonski poziv od neznanca, ki ga je vprašal, ali ima na prodaj znamenito znamko, ki jo zbiratelji poznajo pod nazivom «Pont du Gard». Četudi ga ni osebno poznal, ker mu je neznanec po telefonu povedal napačno ime, se je drugega dne zjutraj napotil iz svojega stanovanja v Rue des Dames pri kolodvoru Saint Nazaire v Parizu. Ker je bila znamka velike vrednosti, je ni vzel s seboj, ker se je hotel prej pogajati za ceno. Čakal pa je nad eno uro na neznanega kupca, toda neznanec ni prišel.

Zato se je Polak napotil domov, toda takoj pri vstopu v stanovanje se mu je nudil strašen prizor: njegova soproga Louisa in sestletni sinček Henrik sta ležala v mlaki krvi; bila sta težko ranjena na glavi, toda še pri življenju. V sosednji sobi je ležalo truplo sedemdesetletne vzgojiteljice, Magdalene Podvinove.

Vsa Polakova zbirka znamk, v vrednosti nad šeststo tisoč frankov, je izginila razen znamke «Pont du Gard», ki so jo našli v zaprti zalepki pri truplu vzgojiteljice.

Policija, ki je bila takoj na licu mesta, je začela s preiskavo. Sum je takoj padel na neznanega zbiralca znamk. Policija je domnevala, da je šel morilec, ko je izvabil Polaka iz hiše pod pretvezo dogovora o nakupu dragocene znamke, v njegovo stanovanje, ubil vzgojiteljico, se polastil zbirke ter izpustil v razburjenju dragoceno znamko, ki je padla k truplu njegove žrtve. Ko pa je hotel zapustiti stanovanje, sta se ravno vrnila soproga in njen sin, katere je pri begu pobil s težkim kladivom, ki so ga poznejše našli na stopnišču ter zapustil hišo.

Nejasno je, zakaj je bila znamka «Pont du Gard» v posebni zalepki, ker se Polak ne spominja, da bi jo kdaj hranil v zalepki. Nerazumljivo je tudi dejstvo, da je morilec pozabil vzeti s seboj ravno to znamko. To se ne bi skladalo z domnevo, da je morilec istoveten z neznanim kupcem, ki se je zanimal za nakup znamke «Pont du Gard».

Vendar pa je policija dobila dobro pomoč pri zasledovanju morilca, ki je pustil svoje prstne odtise na zalepki.

Tako je mogla že naslednjega dne na podlagi seznama prstnih odtisov najti morilca, ki je bil zbiratelj znamk Michel Gleistar, ki je priznal, da je umoril vzgojiteljico Magdaleno Podvinovo, ukradel zbirko znamk in pri begu težko ranil Polakovo soprogo in njenega sina.

Nemški vojni zločinec obsojen na smrt

Zavezniška tiskovna služba v Nemčiji javlja, da je vojaško sodišče v Dachau obsodilo na smrt Heinza Hendressa iz Neckersulma, ker je marca 1945 sodeloval pri umoru ameriških letalcev, ki so bili vojni ujetniki.

POSKUS UNIČENJA AMERIŠKIH ATOMSKIH TOVARN

Osem saboterjev obsojenih na smrt in usmrčenih

Voditelj osmih nemških saboterjev, ki so se izkrcali v New Yorku in na Floridi iz nemških podmornic junija 1942, da bi izvršili važna dela, ki naj bi poškodovala ameriško industrijo, se je prostovoljno predal zveznemu preiskovalnemu uradu in sodeloval pri aretaciji drugih članov tolpe. Takšno izjavo je po končani vojni dal ameriški pravosodni minister Tom Clark. Njegovo poročilo nadalje odkriva, da je pobudo voditelja saboterjev Georga Dasch odobril eden izmed njegovih tovarišev, Peter Berger, katerega so bili prej nacisti zaprli in so z njim grdo ravnali.

Glavna obtoženca, Georga Dasch in Petra Bergerja, je sodišče že prej obsodilo na smrt in je bila obsodba tudi že izvršena. Šest drugih saboterjev pa so usmrtili v Washingtonu. Clark je dodal, da je aretacija saboterjev razbilila njihove načrte, da bi uničili v dolini reke Tennessee naprave za proizvodnjo atomske bombe in druge vojaške važne tovarne. Če bi se saboterjem posrečil njihov načrt, bi bil vojni napor Združenih držav začasno onemogočen. Saboterji so nameravali ustvariti paniko in splošno zmešnjavo s polaganjem peklenskih strojev na železniške naprave, kakor tudi druga vašna podjetja. Dasch je pri tajni razpravi priznal, da je prišel v Washington z določenim namenom.

Bil je bivši ameriški vojak v Združenih državah. Ko se je izkrcal v Long Islandu, je telefoniral na zvezni preiskovalni urad v New York pod krivim imenom ter izjavil, da je pravkar prišel s podmornico iz Nemčije in je izrazil željo, da bi prišel v zvezo s policijskimi oblastmi v Washingtonu, kar je tudi storil. Daschevo delo je pripomoglo k aretaciji druge skupine štirih saboterjev, ki so se izkrcali na Floridi pod vodstvom bivšega častnika nemške vojske, ki je živel od leta 1928 do leta 1940 v Združenih državah.

MADZARSKI *skladatelj Bela Bartok je umrl v 64. letu v New Yorku, kjer je živel od 1940 leta. Bartok se je zelo zanimal za madžarsko in jugoslovansko narodno glasbo. Pred sedimimi leti je napisal modernistično «Rapsodijo za klarinet in violino».*

Šole za pohabljene otroke

Šole za pohabljene otroke, katere so uvedli v Veliki Britaniji, imajo vso potrebno opremo ne samo za vzgojo otrok, temveč tudi za njih oskrbo in zdravljenje. Takšne šole niso le vzgajališča, temveč tudi zdravilišča. Vsaka takšna šola je zaključena edinica, ki razpolaga z gledališčem in kinodvorano, jedilnicami, spalnicami, delavnicami najrazličnejših vrst, igrišči in umetnim gorskim soncem. Glavni način zdravljenja so sončne kopeli in sveži zrak. Slika nam kaže otroke na sončni verandi.

G O R I C A

Naknadni sprejemni izpiti

V petek, 9. t. m., bi se morali vršiti za zamudnike naknadni sprejemni izpiti v I. razred slovenske nižje srednje šole v Gorici. Ker se je pa razširila neresnična vest, da so zavezniki zasedli prostore Solskega doma, kjer naj bi se izpiti vršili, se dijaki niso javili. Pač pa prihajajo zdaj in prosijo, da bi jim dovolili delati izpite. Ravnateljstvo je tem prošnjam ugodilo in določilo, da bodo ti izpiti v soboto, 24. t. m.

Dijakom in njihovim staršem priporočamo, naj ne nasedajo zlonamernim govoricam, ampak naj se brez strahu ravnajo po navodilih, ki jih dajejo solske oblasti po časopisju, po radiju ali na razglasnih deskah v šolah.

Izdajanje osebnih izkaznic

Danes v sredo in jutri v četrtek v ulici Roma tiste osebe, bi so dobile potrdilo o vpisu. Te dneve naj se zglase tudi tiste osebe, ki bi se rade pritožile in preučile svoj primer s častnikom ZVU.

Tisti, ki zaradi bolezni ali iz drugih vzrokov niso mogli priti po osebne izkaznice v urad v ulico Roma, naj javijo po telefonu (številka 17) svoje ime in priimek in prebivališče.

Vsak kdor ne bo imel osebne izkaznice ali potrdila o prijavi, bo kaznovan po Zavezniškem vojaškem sodišču, kakor je to določeno s Splošnem ukazu št. 14, členu št. 5.

Razprava pred Komisijo za čiščenje

V soboto 24. t. m. bodo pred Komisijo za čiščenje razpravljali o prošnjah za zopetni sprejem v službo, ki so jih predložili Meo Vincenzo, Caneva Alfredo, Calisti Liberato, Oliviere Josip, Zanel Enrico, Rosin Leonilda, Gueze Ippolito in geom. Casasola Josip.

Kdor koli bi imel zoper navedene osebe kakšne ugovore, naj jih predloži Komisiji za čiščenje v njenem uradu med uradnimi urami.

Izpred vojaškega sodišča

Včeraj je bila pred izrednim vojaskim sodiščem v Gorici razprava proti trgovskemu zastopniku Viktorju Massieriju iz Turina. Obtožen je bil nedovoljene posesti zavezniške lastnine, in sicer 540 komadov cigaret in 2 zavoja sladkorja. Zasačili so ga, ko je skusal prekoračiti blok pri Krminu. Sodišče je Massierija spoznalo za krivega zaradi posesti cigaret, medtem ko je bil sladkor italijanskega izvora. Obsodili so ga na mesec dni zapora in na obveznost, da zapusti ozemlje Julijske krajine 24. t. m.

Obvestilo

Urad za delo v Gorici sporoča, da je ZVU - finančni oddelek v Trstu - določila, da je osvobodilna in izredna nagrada podvržena dohodninskemu davku.

Petrolej za poljedelce

Kmetijsko nadzorništvo sporoča vsem kmetovalcem, da je na razpolago se nekoliko petroleja. Vsi tisti, ki ga rabijo, naj se zglasijo do 27. t. m. pri Kmetijskem nadzorništvu - oddelek UMA, da dobe nakazila.

Oznake za traktorje

Vsi kmetijski stroji na pogon (traktorji itd.) morajo imeti tablice, na katerih so zaznamovane začetne črke okrožja in številke; tablice je svoječasno izdajal Okrožni urad UMA.

Lastniki novih traktorjev, ki še nimajo teh napisnih tablic, se naj v lastnem interesu takoj zglase pri Kmetijskem nadzorništvu - oddelek UMA, da urede vse potrebno glede vpisa stroja in dobe predpisano stevilko.

Nesreče. Včeraj so prepeljali v civilno bolnisnico 45-letnega kmetovalca Rudolfa Vodopivca iz Dornberga. Poškodoval si je pri delu pisčal na levi nogi. — V isto bolnišnico so prepeljali tudi 70-letnega Josipa Kodrica iz Komna, ker si je zlomil desno nogo. Kodrič je padel s strehe, ki jo je popravljal. Ozdravel bo predvidoma v treh tednih.

MALI OGLASI

Poškodbe telegrafskih in telefonskih napeljav

Oddelek za daljni promet pri Zavezniški vojaški upravi opozarja javnost, da obnovo telefonskih in brzojavnih zvez zelo ovira odstranjevanje in poškodovanje telefonskih žic in drogov. Zaradi takšnega ravnanja so utrpele velike škode omrežja vojaškega in zasebnega brzojavnega in telefonskega prometa, ki že poslujejo, prav tako kot tiste zveze, ki jih zdaj obnavljajo.

Opozarjamo javnost, da ne glede na to, da takšno ravnanje kaže veliko mero nerazumevanja za skupnost, pomeni tudi kršitev razglasa ZVU št. 1, čl. IV., odst. 12, ki predvideva kazen za poškodbe brzojavnih in telefonskih napeljav.

ZASTOPNIKE, veletrgovce, izključne prodajalce, komisionarje in trgovce iščemo za prodajo naših igrač, ki so se pokazale kot zelo uspešen prodajni predmet. Najugodnejši pogoji. «ORGANIZZAZIONI RADIOBAGNINI», Roma, Piazza Spagna (Z navedbo tega lista). 5073 O

CARLOS P. ROMULO 21.

PADEC FILIPINOV

Še vedno mi zveni v ušesih glas generala Lima: «Danes še nismo ničesar jedli...»

Še vedno mi je pred očmi koščena postava tega filipinskega generala, ki je zvečer tega usodnega dne 4-4-1942 slonela oprta na palico v svitu zahajajočega sonca nad Filipini..

Zdel se mi je kot utelešenje vse filipinske vojske na Bataanu: razcapan, izstradan, smrtno bolan, utrujen od bojev, ki so zahtevali vse sile — toda nepremagljiv!

«Storili smo svojo dolžnost, kakor smo najboljše vedeli in znali», mi je rekel na odhodu z utrujenim glasom.

Do tega trenutka nisem izgubil nade.

* * *

Vsako uro je položaj na Bataanu postajal slabši. General Wainwright je stal sklonjen nad zemljevidi in poročili, ki so vsipala v glavni stan iz vseh delov bojišča. Njegovi lasje so bili vedno bolj razsršeni, gube okoli oči vedno bolj napete. Poleg njega je bil njegov pomočnik, polkovnik Pugh, ki je bil vedno vesel in razigran, če je mogel poročati svojemu poveljniku kar koli prijetnega. Toda v teh prvih dneh meseca aprila ni bil v stanju poročati generalu Wainwrightu ničesar prijetnega.

Osmega aprila ob četrti uri popoldne je poslal general Weinwrightu ničesar prijetnega.

Osmega aprila ob četrti uri popoldne je poslal generala Weinwright po mene.

Pri njem v glavnem stanu, ki je bil v zadnjem delu stranskega hodnika, je bilo zelo vroče. Sedel je pri mizi z odprtim ovratnikom sklonjen nad poročila. Ko sem pozdravil, se je dvignil in porinil od sebe poročila, ki so bila zložena na kupu pred njim.

«Polkovnik Romulos, ukazujem Vam, da nemudoma zapustite Corregidor!»

Bil sem presenečen. Vedel sem, da ni nobenega letala ali ladje, ki bi odhajala z otoka. «Kako to mislite?», sem vprašal.

Zdelo se mi je, da se general Wainwright počuti zelo slabo. Njegovo koščeno lice je bilo videti kot izklesano iz kamna.

«Položaj na Bataanu je brezupen», je rekel.

Iz načina, kako je to povedal, iz potez njegovega obraza, ki se niso spremenile, sem razbral, da je to mož, ki ne pozna vznemirjenesti in strahu. Vedel pa sem, da vsa njegova duša joče zaradi usode njegovih fantov tam zunaj na Bataanu.

Skozi možgane mi je švignila misel: Jaz grem — on pa bo ostal. On in vsi drugi bodo ostali. Častniki, zdravniki, vojaki, ranjenci, celo ta uboga dekleta tam zunaj v bolnišnicah in v stranskih hodnikih..

Začel sem nekaj ugovarjati, toda general je dvignil roko in me prekinil:

«Ob sedmi uri zvečer boste stopili na čoln, peljali se na Bataan, odšli na letališče, stopili na letalo in odleteli na otok Mindanao, kjer se boste prijavili pri polkovniku Roxasu in generalu Sharpu. Tukaj je vaše tajno poveljе».

Službeni Wainwright je končal svojo nalogo. Stopila sva okoli mize, si podala roke in si jih prisrčno stisnila. «Bog vas blagoslovi!»

«Povejte generalu MacArthurju in predsedniku Quezonu, da bom do konca izvrševal svojo dolžnost», je dodal.

Nekaj dni sem že živel v takšnem živčnem napetju, skoraj kot blaznež. Zdaj nisem mogel spraviti iz sebe ničesar pametnega. Skušal sem nekaj jeeljati, nekaj, kar je bilo podobno obljubi, da bom nanj mislil ter molil zanj in za vse, ki so ostali...

Vrnil sem se v svoj oddelek, se vrgel na posteljo in skušal zaspati. Vedel sem, da se moramo odpočiti za pot, ki me čaka, toda moje misli so bledile po svetu. Dobil sem tajni ukaz, da odidem iz Corregidorja, torej moram iti.

Major Kenneth F. Sauer je vstal od mize, kjer je nekaj pisal. Približal se mi je, se sklonil nad menoj in mi rekel tiho: «Mislim, da sem uganil po vašem obnašanju, da boste zapustili otok. Napisal sem pismo za svojo mater. Če boste kdaj koli prišli v stik z Združenimi državami, poskrbite, da ga bo dobila!»

«Ne vem, o čem govorite», sem rekel, vzel pismo in ga skrbno zložil v beležnico.

Bil sem na poti na Bataan.

Nad pečino so krožili trije japonski bombniki kot kragulji, ki iščejo svojo žrtev.

Muzzey, Sauer, Lopez in Sledge so šli z menoj na krov, da se poslove. Ted Sledge je ležal bolan. Spet mi je prišlo na misel, kako nepravično je, da moram oditi, medtem ko bodo morali drugi ostati in čakati na Japonce.

Majhen motorni čoln je čakal poleg pomola z delujočim motorjem. Na njem je bil poročnik Edwards, zdečebradec, dva vojaška zdravnika, narednik in nekaj ameriških vojakov, ki so jih kaznovali pred vojaškim sodiščem zaradi nekih prekrškov ter so morali nazaj na Bataan. Sedel sem v čolnu in se oziral nazaj na svoje prijatelje, ki so stali na bregu Corregidorja. Želel sem si, da ne bi nikdar več doživel tako težkih trenotkov, kot je bil odhod iz otoka.

Muzzey je dvignil dva prsta v znaku zmage, ki me je opomnil: «Moja žena!»

«Moja mati!», je rekel Sauer.

Brez potrebe so me opominjali. Vedeli so, da bom našel varno pot, da bom poslal njihovim dragim pisma, katera so napisali, če bom le — ostal živ.

Ko smo odrinili iz pristanišča, je neki bedak v neki majhni ladji zunaj v zalivu izstrelil nekaj rafalov iz topa na japonska letala, ki so krožila nad našimi glavami. Zadel ni seveda ničesar, toda dal je japonskim letalcem nad našimi glavami razlog, da so nas začeli obmetavati z bombami.

Letala so se spustila nad nas v nizkem poletu. Regljanje njihovih strojnic je bilo tako glasno, da smo si z rokami zatisnili ušesa. Čoln se je stresal pod udarci krogel. Dva vojaka, ki sta stala poleg mene, sta vzkliknila, se zvila in omahnila v dno čolna. Nemo sem zri v oba. Bila sta mrtva.

Naš čoln je začel voziti sem tja po morju in se divje premetaval po valovih. Z glavami smo udarjali ob njegove stene. Strojnice so spet zareglijale. Zatem si je japonski letalec verjetno mislil, da smo v čolnu že vsi mrtvi, ker je že dvakrat prerešetal čoln od krme do pramca. Mahoma se je obrnil in odletel proti Corregidorju.

Vsi, razen dveh mrtvih, so se pobrali s tal in se vzravnali. Poskusil sem se vzesti na dnu čolna, toda moral sem ugotoviti, da tega nisem sposoben.

(Nadaljevanje prihodnjič)